

تأثیر سرمایه اجتماعی بر خرده فرهنگ جوانان شهر یزد

اکبر زارع شاه آبادی^۱، محمدحسن معنویت^۲

چکیده

خرده فرهنگ‌های متفاوت بر اساس موضوعات متفاوتی همانند قومیت، دین و نژاد شکل می‌گیرند. یکی از این موضوعات خرده فرهنگ‌های جوانان است. هدف ما در این پژوهش تعیین رابطه سرمایه اجتماعی با خرده فرهنگ‌های جوانان است و اینکه سرمایه اجتماعی چه تأثیراتی بر گرایش جوانان به خرده فرهنگ‌های مختلف دارد. این پژوهش در دو بخش اکتشافی و توصیفی انجام شده است. ابتدا در بخش اکتشافی برای ساختن ابزار مناسب و شناخت خرده فرهنگ‌های مختلف جوانان شهر یزد، با ۲۰ نفر از جوانان شهر یزد مصاحبه کیفی انجام شد و پس از شناسایی این گونه‌ها و ساختن ابزار مناسب، پیمایش اجرا شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۵ نفر انتخاب شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده است. یافته‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی جوانان در سطحی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد و سرمایه اجتماعی با تیپ‌های پرخاشگری و لمپن در صحبت کردن، جلف و لمپن در آرایش و پوشاک، منزوی و بزهکار در ارزش‌ها و هنجارها، اعتیاد، مذهبی و ورزش کردن در اوقات فراغت، تماشا و گوش کردن به فیلم و موسیقی خارجی و صرف غذای گیاهی رابطه‌ای معنادار و همبستگی بالایی دارند.

واژگان کلیدی

سرمایه اجتماعی، خرده فرهنگ، پرخاشگری، مذهبی، جوانان.

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۸/۰۱ تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۰/۰۷

۱. دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد (نویسنده مسئول)

a_zare@yazd.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد

mh.manaviat@yahoo.com

مقدمه

فرهنگ^۱ جوانان به عنوان بخشی از فرهنگ عمومی جامعه به همان میزان توسعه یافته و مستقل می شود که گروه جوانان به عنوان گروه سنی و اجتماعی مستقل در جامعه پذیرش می یابد، (شفرز،^۲ ۱۳۸۷: ۱۹۰). گروهی از آن ها که وجه مشخصه شان باورها، ارزش ها و هنجارهای خاص آن ها در مقابل فرهنگ مسلط یا نظم اجتماعی حاکم است، فرهنگ جوانان را تشکیل می دهند. بروز این فرهنگ را می توان در سبک، کنش، ذائقه و سبک زندگی جوانان مشاهده کرد. تا قبل از دهه ۱۹۶۰ میلادی واژه فرهنگ جوانان چندان در محافل علمی رواج نداشت، اما امروزه تقریباً همه پذیرفته اند که فرهنگ جوانان نه تنها يك واقعیت اجتماعی است، بلکه در برخی از جوامع در مخالفت آشکار با وضع موجود فرهنگی - اجتماعی قرار گرفته و حتی نشان دهنده آینده جامعه نیز هست (شهابی، ۱۳۸۲). تصور فرهنگ جوانان همچون پدیداری جدید که به طور ویژه محصول مدرن معاصر است به دو پیش فرض اساسی ارجاع دارد: نخست اینکه فرهنگ جوانی واکنشی است به موقعیت اجتماعی متمایز جوانان در جامعه معاصر و دوم اینکه واکنشی است به چالش های پیش روی جوانان در طول دوره انتقال به بزرگسالی (مهدی زاده، اتابک، ۱۳۹۵: ۱۱۱).

امروزه چنین به نظر می رسد که بعضی از جوانان برای خود برخی آداب و رسوم، ارزش ها و هنجارهای خاصی دارند که منشأ رفتارهای متمایز آن ها شده است. همان گونه که فرهنگ ها و الگوهای زندگی هر جامعه با جوامع دیگر فرق می کند، از نسلی به نسل دیگر نیز این فرهنگ ها و الگوها متفاوت می شوند. هنجارها و الگوهای رفتاری جوانان و همچنین بزرگسالان طبق ویژگی ها و موقعیت های اجتماعی متناسب با تاریخ نسلشان شکل می گیرند؛ بنابراین، طبیعی است که فرهنگ جوانان از فرهنگ بزرگسالان جامعه تا حدی متفاوت باشد (ربانی، ۱۳۸۰: ۲۶). ممکن است بعضی از این فرهنگ ها و الگوهای مختلف نابهنجار و دور از ارزش های جامعه باشد.

در مناطق چند فرهنگی و مهاجرپذیر، از جمله شهرهای جدید که معمولاً در اطراف بافت های سنتی کلان شهرها احداث شده اند و افراد زیادی را از مناطق مختلف کشور جذب کرده اند، به دلیل تنوع فرهنگ ها و خرده فرهنگ های شهری و تکثر جهان بینی ها، احتمال تشکیل محیط های اخلاقی درون گروهی مجزا از سوی افراد متعلق به جماعت های فرهنگی مختلف وجود دارد. بنابراین، چندگانگی هویتی و پاره پاره شدن فرهنگی خطر

بالقوهای است که این جوامع را تهدید می کند. در این گونه جوامع، همبستگی اجتماعی مستلزم انگیزه ها و محرک هایی است که افراد متعلق به زمینه های خانوادگی، قومی و فرهنگی متفاوت را به یکدیگر پیوند دهد. این امر ضرورت شناسایی مکانیسم های زمینه ساز هویت مشترک را در این گونه مناطق آشکار می سازد (ربیعی، ذاکری نصرآبادی، قلانی، ۱۳۹۶: ۲۳۸).

به عقیده جامعه شناسان، مطالعه فرهنگ جوانی از این نظر حائز اهمیت است که با افراد جوان مطابق سنشان به گونه ای دیگر رفتار می شود و در ارتباط با آنچه باید انجام دهند، انتظارات افراد از شخص بسیار تغییر می یابد. جست و خیز یک فرد ۳۵ ساله در یک بعد از ظهر در خیابانی پر رفت و آمد منظره خنده داری است. به او گفته می شود مطابق سن و سالش رفتار کند و تماشاگران فکر می کنند که او مست و دیوانه است. ولی اگر یک پسر بیچه ۴ ساله در طول همان خیابان بالا و پایین ببرد، چه طور؟ ممکن است هیچ اظهار نظری در مورد وی وجود نداشته باشد. پس جوانی علاوه بر عنصر زیستی، دارای عنصری اجتماعی هم هست. جامعه شناسان علاقه مند به مطالعه این عنصر اجتماعی هستند (Moore, 1987).

در مورد سبک زندگی در ایران به ویژه در دوره پس از انقلاب اسلامی، می توان گفت: جامعه ایرانی نیز به لحاظ فرهنگی و اجتماعی بسیار متنوع و متکثر است و در دوره پس از انقلاب اسلامی، این تنوعات، پیچیدگی به خود گرفته است. در واقع با پایان یافتن جنگ تحمیلی، کم کم شاهد تأثیر پذیری بیشتر مردم از جریان های جهانی و تحولات بین المللی بوده ایم و این امر به تدریج بر سبک زندگی مردم نفوذ کرده و سبب ظهور جامعه ای به شیوه های زندگی جدید شده است (ادهمی و شجاعی، ۱۳۹۵: ۸۷).

یکی از خطراتی که جوانان و فرهنگ آن ها را تهدید می کند، همین جریان های جهانی و تأثیر پذیری از فرهنگ های غربی و ... است. این تأثیر پذیری سبب از بین رفتن فرهنگ اصیل و ارزشی جامعه و افزایش مسائل اجتماعی بین جوانان شود. بر اساس گزارش سازمان ملی، ۶۴ درصد از جمعیت ایران را افراد بین ۱۵ تا ۳۰ سال تشکیل می دهند که به عنوان جمعیت فعال شناخته می شوند. اگر از این فرصت و مزیت استفاده نشود، به دلیل درخواست بالای جوانان این فرصت به تهدید تبدیل خواهد شد که گذار از آن با خطرات زیاد توأم است. به همین دلیل سیاست گذاری و برنامه ریزی برای این بخش، یکی از اولویت های هر جامعه ای خواهد بود (شیانی، موسوی و مدنی قهفرخی، ۱۳۸۹: ۵۸). افزایش سرمایه اجتماعی بین جوانان باعث پیوندی قوی مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با گروه ها، سازمان ها و نهادهای اجتماعی است که قرین همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه ها از حمایت های اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنش ها در جهت تحقق اهداف

فردی و جمعی است (شیانی، موسوی و مدنی قهفرخی، ۱۳۸۹: ۵۹). با افزایش این نوع از سرمایه می‌تواند رابطه خوبی با خرده‌فرهنگ‌های جوانان داشته باشد و گرایش آن‌ها را به سمت خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار جامعه کاهش دهد. به همین دلیل با شناسایی این مسئله و اینکه خرده‌فرهنگ‌های نامناسب و دور از ارزش‌های جامعه تا چه حد بین جوانان نفوذ کرده برنامه‌ریزی‌های مناسبی باید صورت گیرد تا بتوان از مسائل اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار اجتماعی جلوگیری کرد. یکی از این روش‌های جلوگیری افزایش سرمایه اجتماعی بین قشرهای مختلف جامعه به‌خصوص جوانان و نوجوانان است. مطالعه فرهنگ جوانان باعث شناسایی علایق و سلايق جوانان شده و می‌توان در جهت اصلاح علایق و سلايق آن‌ها گام برداشت و گرایش‌های آن‌ها را در جهت خرده‌فرهنگ‌های مناسب و بهنجار جامعه بیشتر کرد. از این طریق نیز تبلیغاتی که در لایه‌های پنهان جامعه وجود دارد و می‌تواند فرهنگ جوانان را تحت تأثیر خود قرار دهد و در تضاد با فرهنگ و ارزش‌های جامعه باشد شناسایی و کنترل شود. امروزه سرمایه اجتماعی یکی از مهم‌ترین سرمایه‌هایی است که مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. این مفهوم به پیوندها و ارتباطات میان اعضای يك شبکه به‌عنوان منبع باارزش اشاره دارد که با خلق هنجارها و اعتماد متقابل موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود. سرمایه اجتماعی که صبغه‌ای جامعه‌شناسانه دارد، به‌عنوان يك اهرم توفیق‌آفرین مطرح و مورد اقبال فراوان نیز واقع شده است (رحیمی‌کیا، رشیدپور، ۱۳۸۸: ۹۰). سرمایه اجتماعی یکی از مؤلفه‌های اساسی و مؤثر در توسعه و ثبات، پویایی و سرزندگی آن شهر محسوب می‌شود، سرمایه‌ای که زیربنای توسعه فرهنگی، اقتصادی، سیاسی یک کلان‌شهر و حتی یک کشور است. اهمیت این سرمایه، به میزانی است که از آن به‌عنوان ثروت نامرئی یک جامعه یاد می‌کنند. برخی پژوهشگران به روند فرسایشی سرمایه اجتماعی موجود برای جوانان طی چند دهه اخیر هم در درون و هم بیرون از خانواده اشاره کرده‌اند که توأم با رشد فردگرایی و تقدم مصالح فردی بر جمعی بوده است (شارع‌پور، ۱۳۸۰: ۱۰۹). جامعه نیازمند افزایش سرمایه اجتماعی است تا بتواند در کنار افزایش سرمایه مالی که توسط کارآفرینان اقتصادی ایجاد می‌شود، رشد و توسعه جامعه را تضمین نماید. سرمایه اجتماعی عموماً توسط کارآفرینان اجتماعی ایجاد می‌شود که این کارآفرینان برای ایجاد سرمایه اجتماعی باید به مهارت‌ها و روحیه کارآفرینی مجهز گردند تا بتوانند نقشی اساسی در فرایند توسعه جامعه ایفاء نمایند. در صورت فقدان سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون آن، پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی را ناهموار و دشوار می‌نماید. از این‌رو موضوع سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک اصل محوری برای دستیابی به توسعه محسوب می‌گردد (الوانی، شیروانی، ۱۳۸۲: ۱۴۷).

درنهایت با توجه به مطالب مطرحه اصلی‌ترین سؤال پژوهش این می‌تواند باشد. (سرمایه اجتماعی چه تأثیری روی خرده‌فرهنگ جوانان شهر یزد دارد؟)
خرده‌فرهنگ‌های مختلف جوانان شهر یزد چیست؟
سطح سرمایه اجتماعی بین جوانان چگونه است؟
تأثیر سرمایه اجتماعی بر خرده‌فرهنگ‌های مختلف (سخن گفتن، سبک پوشش، ارزش‌ها و هنجارها، فیلم و موسیقی، اوقات فراغت و غذا خوردن چگونه می‌تواند باشد؟

پیشینه پژوهش

نصرتی‌نژاد، سخایی و شریفی (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی جوانان و میزان شادکامی آنان صورت دادند که نمونه آن ۳۸۴ نفر از جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهر تهران بودند و نتایج نشان می‌دهد میان سرمایه اجتماعی و ابعاد آن و میزان شادکامی رابطه معنادار، مستقیم و مثبت وجود دارد. میزان مشارکت اجتماعی دارای قوی‌ترین رابطه با شادکامی است و پس از آن اعتماد اجتماعی و انسجام اجتماعی قرار دارند. بر پایه نتایج این پژوهش، ابعاد سرمایه اجتماعی پنج درصد از تغییرات متغیر شادکامی را تبیین می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که مشارکت اجتماعی بیشترین تأثیر و انسجام اجتماعی کمترین تأثیر را بر شادکامی دارد.

اسکندری، عبدشاهی و اسکندری (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان بررسی ارتباط بین میزان اعتماد اجتماعی و سرمایه اجتماعی بین جوانان شهرستان خرم‌آباد انجام دادند که جامعه آماری آن کل جوانان شهرستان خرم‌آباد که تعداد ۳۴۸ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند، در مورد نتایج تحقیق می‌توان گفت که اعتماد اجتماعی با میانگین ۹/۴۱ در سطحی متوسط و سرمایه اجتماعی با میانگین ۳/۱۴ در سطحی بالاتر از متوسط قرار داشته‌اند، فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر وجود ارتباط معنادار بین میزان اعتماد اجتماعی و سرمایه اجتماعی بین جوانان ۱۱-۹۲ سال شهرستان خرم‌آباد با ضریب ۱/۱۹ در سطح اطمینان ۲۲ درصد تأیید گردید.

سلاجقه و شجاعی (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سرمایه اجتماعی کارکنان با آسیب‌های اجتماعی دانشجویان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان انجام دادند و ۴۰۲ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن (اجتماعی، سیاسی، فرهنگی) با آسیب‌های اجتماعی (سرقت، طلاق، خودکشی، اعتیاد، انحراف جنسی) رابطه وجود دارد و بین مؤلفه اقتصادی سرمایه اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود ندارد.

عباس‌زاده و علیزاده اقدام (۱۳۹۰) مقاله‌ای با عنوان بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و آنومی اجتماعی انجام دادند که ۴۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای به‌عنوان نمونه نهایی انتخاب شده‌اند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های پیرسون و تحلیل رگرسیون با استفاده از نرم‌افزار اسپاس اقدام شده است. بر اساس نتایج تحقیق، میانگین آنومی اجتماعی بین دانشجویان پاسخگو در حد متوسط به بالاست. نتایج تحلیل رگرسیون انجام یافته نشان می‌دهد که توان متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته در حدود ۱۲ درصد بوده و در این میان، مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد نهادی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی) بر آنومی اجتماعی تأثیرگذار بوده است.

شیانی، موسوی و مدنی قهفرخی (۱۳۸۸) پژوهشی با عنوان سرمایه اجتماعی جوانان در ایران انجام دادند. این پژوهش در میان ۴۵۰۰ نفر از افراد ۲۹-۱۵ سال ساکن در استان‌های کشور به اجرا درآمده است. نوع تحقیق پیمایش، فن گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. یافته‌ها نشان‌دهنده ضعف سرمایه اجتماعی در میان جوانان به‌ویژه در بعد روابط انجمنی و اعتماد به ناآشنایان و مسئولان است. تأثیر ویژگی‌های فردی و اجتماعی بر سرمایه اجتماعی جوانان هم معنادار بوده است. با توجه به معناداری روابط و غلبه سرمایه اجتماعی سنتی در میان جوانان، بهبود محیط اجتماعی، تقویت نهادهای مدنی، اصلاح بینش‌ها، نگرش‌ها و کنش‌های افراد ضروری به نظر می‌رسد.

باقری زبور و علمی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی؛ نشانه‌های آسیب‌شناختی روابط اجتماعی در ایران انجام داده‌اند و با توجه به تأثیرات متقابل سرمایه اجتماعی با مسائل گوناگون جامعه و به‌ویژه آسیب‌های اجتماعی و نحوه حضور آن‌ها در زندگی کنشگران اجتماعی، در این مطالعه ابتدا تعریفی از سرمایه اجتماعی ارائه شده است، سپس رابطه آسیب‌های اجتماعی با سرمایه اجتماعی با استناد به نتایج تحقیقات انجام گرفته مورد بحث قرار گرفته است. نتایج مطالعات انجام گرفته نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین میزان سرمایه اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی و رفتاری وجود دارد.

هوانگ و ژنگ^۱ (۲۰۱۴)، پژوهشی با عنوان نقش سرمایه اجتماعی چند بعدی در سرمایه‌گذاری جمعی: مطالعه تطبیقی در چین و ایالات متحده انجام دادند. مبنی بر اینکه چگونه یک شبکه اجتماعی کارآفرین بر روی سرمایه‌گذاری جمعی تأثیر می‌گذارد؟ بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی، ما یک مدل تحقیقاتی را توسعه دادیم و یک مطالعه مقایسه‌ای با استفاده از داده‌های عینی جمع‌آوری شده از چین و ایالات متحده انجام دادیم. ما متوجه شدیم

که یک شبکه اجتماعی کارآفرین، التزامات برای سرمایه‌سایر کارآفرینان و معنی مشترک پروژه‌های سرمایه‌گذاری جمعی بین کارآفرینان و حامیان مالی تأثیرات قابل توجهی بر عملکرد سرمایه‌گذاری جمعی در چین و ایالات متحده دارد. قدرت پیش‌بینی سه بعد سرمایه اجتماعی در چین از آنچه در ایالات متحده بود، قوی‌تر است. التزام نیز در چین تأثیر بیشتری دارد.

مینا بالیامون- لوتز^۱ (۲۰۱۱)، پژوهشی با عنوان سرمایه اجتماعی مبتنی بر اعتماد، نهادها و توسعه انجام داد. با استفاده از داده‌های پانل از یک گروه بزرگ از کشورهای درحال توسعه بررسی نمودند که آیا سرمایه اجتماعی مبتنی بر اعتماد، مکمل نقش نهادها در توسعه خواهد بود یا خیر. نتایج ما شواهد قوی به دست آورده است مبتنی بر اینکه سرمایه اجتماعی سهم نهادها را زمانی که ما در نهادهای سیاسی متمرکز می‌شویم افزایش و هنگامی که ما از آزادی‌های مدنی استفاده می‌کنیم شواهد ضعیف‌تری به دست می‌آید. هم سرمایه و هم نهادهای اجتماعی اثرات مثبت بر درآمد دارند؛ اما روابط این متغیرها با درآمد متمایل به غیریکساخت شدن است. علاوه بر این، سرمایه اجتماعی تأثیر مثبتی بر اثربخشی سرمایه انسانی نیز دارد.

در پایان این بخش می‌توان گفت تحقیقاتی که صورت گرفته بیشتر به صورت کلی بوده و یک سری رابطه‌هایی را با انومی اجتماعی یا نشاط و شادکامی بین جوانان و همچنین رابطه آن با تعاملات مختلف صورت گرفته است. این تحقیقات با بررسی سرمایه اجتماعی در جامعه و تعیین یک سری تأثیرات آن در جامعه شباهت‌هایی با این پژوهش دارند. ولی نوآوری که در این پژوهش صورت گرفته، علاوه بر تعیین سرمایه اجتماعی به بررسی خرده‌فرهنگ‌های مختلف در جامعه و تفکیک کردن آن‌ها که در بخش‌های بعدی به آن اشاره خواهد شد، همچنین تأثیر سرمایه اجتماعی بر این خرده‌فرهنگ‌ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مبانی نظری پژوهش

سرمایه اجتماعی^۲ مفهومی است که پیشینه طولانی زیادی ندارد. کاربرد این مفهوم به تدریج از دهه ۱۹۹۰ به این سو در تزاها و مقالات دانشگاهی به‌ویژه در رشته‌های جامعه‌شناسی، اقتصاد، سیاست و آموزش با کارهای افرادی چون جیمز کلمن، پیربوردیو، رابرت پاتنام و فرانسیس فوکویاما افزایش یافته است (Wall, Ferrazzi, & Schryer, 1998: 259). همچنین استفاده از مفهوم سرمایه اجتماعی با توجه به روند جهانی شدن و تضعیف نقش دولت‌های ملی، به عنوان راه‌حلی اجرایی در سطح اجتماعات محلی برای مشکلات توسعه، مورد توجه سیاست‌گذاران و مسئولان سیاست اجتماعی قرار گرفته است (warner, 1999: 126).

1. Balamoun-Lutz, M

2. Social Capital

نظریات مختلفی در مورد سرمایه اجتماعی وجود دارد که به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌کنیم: سرمایه اجتماعی با کارکردش تعریف می‌شود. سرمایه اجتماعی شیئی واحد نیست، بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارند: همه آن‌ها شامل جنبه‌ای از یک ساخت اجتماعی هستند و کنش‌های معین افرادی را که در درون ساختار هستند تسهیل می‌کنند. سرمایه اجتماعی، مانند شکل‌های دیگر سرمایه مولد است و دستیابی به هدف‌های معینی را که در نبودن آن دست‌یافتنی نخواهد بود امکان‌پذیر می‌سازد. سرمایه اجتماعی، مانند سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی کاملاً تعویض‌پذیر نیست؛ اما نسبت به فعالیت‌های به‌خصوصی تعویض‌پذیر است. شکل معینی از سرمایه اجتماعی که در تسهیل کنش‌های معینی ارزشمند است ممکن است برای کنش‌های دیگر بی‌فایده یا حتی زیان‌بار باشد. سرمایه اجتماعی نه در افراد و نه در ابزار فیزیکی تولید قرار دارد (کلمن، ۱۳۷۷: ۴۶۲).

پاتنام^۱ مفهوم سرمایه اجتماعی را فراتر از سطح فردی بکار می‌گیرد و به چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی در سطح منطقه‌ای و ملی و نوع تأثیرات سرمایه اجتماعی بر نهادهای دموکراتیک و در نهایت توسعه اقتصادی علاقه‌مند است. به همین منظور در دو مطالعه تطبیقی میان ایالت‌های مختلف در آمریکا و همچنین حکومت‌های منطقه‌ای تازه‌تاسیس ایتالیا در شمال و جنوب در دهه ۷۰، تأثیر سرمایه اجتماعی را در تقویت جامعه مدنی و کارآمدی دموکراسی از سویی و رشد و توسعه اقتصادی از سوی دیگر مورد بررسی قرار داده است و به نتیجه تأثیر مثبت آن پی برده است (توسلی و موسوی، ۱۳۸۲: ۱۵). پاتنام سرمایه اجتماعی را آن دسته از عناصر و ویژگی‌های نظام اجتماعی (مانند اعتماد اجتماعی، هنجارهای معامله متقابل و شبکه‌های اجتماعی) می‌داند که هماهنگی و همکاری را بین افراد یک جامعه برای دستیابی به سود متقابل تسهیل می‌کند (غریبی، ۱۳۸۹: ۱۳۸).

فوکویاما^۲ نیز مانند پاتنام، سرمایه اجتماعی را در سطح کلان (در سطح کشورها و در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی آن‌ها) مورد بررسی قرار داده است و مؤلفه‌های مورد بحث پاتنام (شبکه‌های مشارکت مدنی، هنجارهای اعتماد و همیاری) در بحث وی نیز تکرار می‌شود. وی برخلاف دیگر نظریه‌پردازان صرفاً بر خصلت جمعی سرمایه اجتماعی تأکید کرده و آن را به‌منزله دارایی گروه‌ها و جوامع تلقی کرده است (توسلی، موسوی، ۲۱). به نظر وی سرمایه اجتماعی را به‌سادگی می‌توان به‌عنوان مجموعه معینی از هنجارها یا ارزش‌های

1. Putnam
2. Fukuyama

غیررسمی (صداقت، ادای تعهدات و ارتباطات دوجانبه) تعریف کرد که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است در آن سهیم هستند (فوکویاما، ۱۳۸۵: ۱۱).

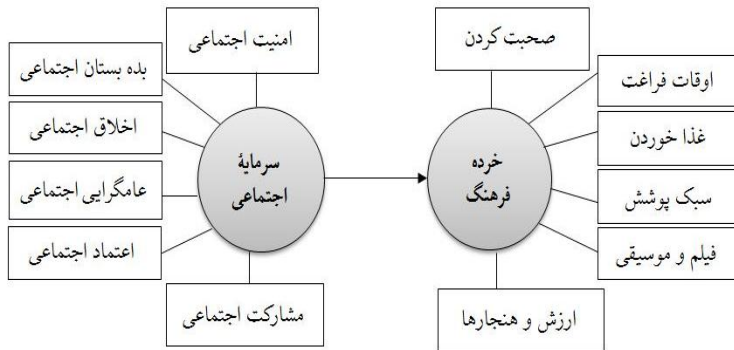
به نظر پی‌یر بوردیو^۱ سرمایه شکل‌های متنوعی دارد: سرمایه اقتصادی (ثروت)، سرمایه فرهنگی (صلاحیت، دانش)، سرمایه نمادین (افتخار، پرستیژ) و سرمایه اجتماعی (پیوندهای اجتماعی و اعتماد) (سیدمن^۲، ۱۳۸۸). سرمایه اجتماعی در یک معنای عام، نوعی سرمایه‌گذاری در روابط اجتماعی است که با بازده مورد انتظار تعریف می‌شود (توسلی و موسوی، ۱۳۸۲). بوردیو علاوه بر تمایز سرمایه اجتماعی از دیگر سرمایه‌ها، در تعریف این مفهوم بر پیوندهای اجتماعی و عضویت کنشگران در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی تأکید دارد. به نظر او سرمایه اجتماعی «مجموع منابع بالفعل و یا بالقوه‌ای را در برمی‌گیرد که به مالکیت یک شبکه پایدار متصل است» (Bourdieu, 1986: 248). شبکه‌ای که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه اجتماعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق «اعتبار» می‌سازد. بدین‌سان حجم سرمایه اجتماعی مورد تملک یک فرد به‌اندازه شبکه پیوندهایی بستگی دارد که او می‌تواند به طرزی مؤثر بسیج کند، مضافاً وابسته به حجم سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، یا نمادین) در تصرف کسانی که وی با آنان مرتبط است (به نقل از تاج‌بخش، ۱۳۸۴: ۱۴۸). به همین دلیل سرمایه اجتماعی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در پیوند اجتماعی جوانان و گرایش آن‌ها به سمت خرده‌فرهنگ‌های مناسب جامعه داشته باشد. محقق در این پروژه با تأکید بر نظریه‌های بوردیو (سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سبک زندگی) چارچوب نظری خود را مشخص کرده است. بوردیو در نظریات خود از سرمایه‌های مختلفی مثل سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نام می‌برد. به نظر بوردیو، سرمایه اجتماعی جمع منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که حاصل از شبکه‌ای بادوام از روابط کمابیش نهادینه‌شده، آشنایی و شناخت متقابل یا به‌بیان‌دیگر عضویت در یک گروه است. شبکه‌ای که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق اعتبار می‌سازد (تاج‌بخش و کیان، ۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی بوردیو شامل تماس‌ها، رابطه‌ها، آشنایی‌ها و دوستی‌هایی هستند که بین افراد جامعه وجود دارد. همچنین شامل پیوندهای باکیفیت بین افراد می‌شود که تحت برخی شرایط به سرمایه اقتصادی تبدیل می‌شود.

کاربرد سرمایه اجتماعی در نزد بوردیو بر این شناخت استوار است که افراد چگونه با سرمایه‌گذاری در روابط گروهی، وضعیت اقتصادی خود را در یک فضای اجتماعی

1. Pierre Bourdieu

2. Seyedman

سلسله مراتبی (جامعه سرمایه‌داری) بهبود می‌بخشند (توسلی و موسوی، ۱۳۸۲: ۱۰). به نظر بوردیو شرایط عینی زندگی و موقعیت فرد در ساختار اجتماعی به تولید منش خاصی منجر می‌شود. منش مولد دو دسته نظام است: نظامی برای طبقه‌بندی اعمال و نظامی برای ادراکات و شناخت‌ها (قریحه‌ها)، نتیجه نهایی تعامل این دو نظام سبک زندگی است. سبک زندگی همان اعمال و کارهایی است که به شیوه‌ای خاص طبقه‌بندی شده و حاصل ادراکات خاصی هستند. سبک زندگی، تجسم‌یافته ترجیحات افراد است که به صورت عمل درآمده و قابل مشاهده خواهند بود که الگویی غیر تصادفی و ماهیت طبقاتی دارد (فاضلی، ۱۳۸۶: ۴۵، به نقل از حیدرآبادی و رضایی). با توجه به نظریه بوردیو انواع سرمایه (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی)، نیز سبب تشکیل شخصیت فرد خواهند شد که این خودش شامل ذائقه و ترجیحاتی است که سبک زندگی هر فردی را مشخص می‌کند. بوردیو در تعریف سبک زندگی بیان می‌کند. سبک زندگی عبارت است از طیف رفتاری‌ای که اصلی، انسجام بخش بر آن حاکم است و عرصه‌ای از زندگی را تحت پوشش دارد و در میان گروهی از افراد جامعه قابل مشاهده است و الزاماً برای همگان قابل تشخیص نیست، سبک زندگی زائیده انتخاب‌های مردم در میان محدودیت‌های ساختاری‌شان است (فاضلی، ۱۳۸۶: ۳۹، به نقل از حیدرآبادی و رضایی). نکته مهم این است که سبک زندگی بر حول محور مصرف سامان می‌یابد. به عبارتی، فعالیت‌های که ویژگی‌های آن‌ها را برای درآمدن در قالب سبک زندگی تعریف کردیم، اساساً از جنس مصرف هستند. به همین سبب می‌توان گفت: سبک زندگی همان اعمال و کارهایی است که به شیوه خاصی طبقه‌بندی شده و حاصل ادراکات خاصی هستند، همچنین می‌توان گفت که سبک زندگی تجسم‌یافته ترجیحات افراد است که به صورت عمل درآمده و قابل مشاهده هستند؛ یعنی کلیه کارهایی که فرد ممکن است در طول شبانه‌روز انجام دهد، مثل نوع غذا خوردن، پوشش، آداب سخن گفتن، راه رفتن، اوقات فراغت، تفریحات و ورزش و معاشرت افراد.

مدل نظری پژوهش

فرضیات پژوهش

۱. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های سخن گفتن رابطه معنی‌دار وجود دارد.
۲. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های سبک پوشش رابطه معنی‌دار وجود دارد.
۳. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های ارزش و هنجارها رابطه معنی‌دار وجود دارد.
۴. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های اوقات فراغت رابطه معنی‌دار وجود دارد.
۵. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های فیلم و موسیقی رابطه معنی‌دار وجود دارد.
۶. بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های غذاخوردن رابطه معنی‌دار وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر روش به دو بخش اکتشافی و توصیفی قابل توضیح است. می‌توان گفت روش پژوهش روش ترکیبی^۱ است. ابتدا در بخش اکتشافی به منظور ساختن ابزار مناسب و شناخت خرده‌فرهنگ‌های مختلف جوانان شهر یزد به انجام مصاحبه کیفی با ۲۰ نفر از جوانان شهر یزد پرداخته شد و پس از شناسایی این‌گونه‌ها و ساختن ابزار مناسب پژوهش به شکل پیمایشی اجرا گردید. کلیه خرده‌فرهنگ‌ها در جدول شماره ۱ مشخص شده‌اند. لذا این پژوهش از نظر اجرا پیمایشی و به لحاظ زمانی مقطعی و به لحاظ کاربرد، کاربردی و همچنین پژوهشی توصیفی محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش نیز جوانان پسر ۱۵ تا ۳۵ سال شهر یزد است که طبق آمار در سال ۱۳۹۵، تعداد جوانان ۲۳۷۳۵۰ نفر بوده‌اند. برای برآوردن حجم نمونه از فرمول کوکران بهره گرفته شده است سپس با استفاده فرمول کوکران و سطح اطمینان

۹۵ درصد و دقت احتمالی ۵ درصد، حجم نمونه ۳۸۵ نفر مشخص گردید و روش نمونه‌گیری در این پژوهش خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده است. ابزار تحقیق پرسشنامه محقق ساخته است که شامل ۱۱۶ سؤال است. پس از تکمیل و گردآوری پرسشنامه‌ها نوبت به استخراج و پردازش داده‌ها می‌رسد. به همین جهت سؤالات پرسشنامه کدگذاری و هم‌جهت شده‌اند و سپس با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS 23 مورد تجزیه و تحلیل آماری و همچنین ترسیم مدل ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS 24 صورت گرفت. اعتبار این پژوهش محتوایی و پایایی پژوهش هم به صورت آلفای کرونباخ انجام گرفت که ضرایب پایایی در جدول مشخص شده است.

جدول ۱. نتایج مصاحبه کیفی با جوانان شهر یزد، شناسایی خرده‌فرهنگ‌های جوانان

ردیف	گویه	
۱	پرخاشگری	صحبت کردن
	مؤدب	
	توهین‌آمیز	
	لمپن	
۲	عادی و شیک	پوشاک و آرایش
	مذهبی	
	جلف	
	لمپن	
۳	مذهبی	ارزش‌ها و هنجارها
	منزوی	
	بزه‌کار	
	مذهبی	
۴	ورزش کردن	اوقات فراغت
	اعتیاد	
	عادی و خانوادگی	
	مذهبی و تاریخی	
۵	سنتی و قدیمی	فیلم و موسیقی
	رپ، پاپ و فیلم عاشقانه	
	خارجی	
	ایرانی و خانگی	
۶	خارجی و غذای فوری	غذا خوردن
	گیاهی	

با توجه به مصاحبه کیفی که با ۲۰ نفر از جوانان شهر یزد صورت گرفت خرده‌فرهنگ‌های مختلفی شناسایی شد که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌کنید. همچنین طبق این خرده‌فرهنگ‌ها برای هر کدام گویه‌هایی برای پرسشنامه طرح شد.

جدول ۲. ضرایب پایایی متغیرهای مختلف پژوهش

ضرب پایایی	نمونه گویه	تعداد	شاخص	
۰/۶۵	من اصولاً به تندی با دیگران صحبت نمی‌کنم.	۳	پرخاشگری	صحبت کردن
۰/۷۰	من با دوستانم خیلی مؤدبانه صحبت می‌کنم.	۲	مؤدب	
۰/۷۱	به نظر من هرچه توهین بیشتر باشد میزان صمیمیت نیز بیشتر است.	۳	توهین آمیز	
۰/۷۵	داشی حرف زدن دارای ادب و فرهنگ خاصی است.	۳	لمپن	
۰/۷۱	سبک آرایش و پوشش من آراسته و باوقار است.	۳	عادی و شیک	پوشاک و آرایش
۰/۷۰	تا چه حد سعی می‌کنید پوشاک خود را بر اساس ارزش‌های اسلامی انتخاب کنید؟	۷	مذهبی	
۰/۷۱	پوشش من اصولاً تنگ و چسبان هستند.	۵	جلف	
۰/۷۷	تیپ لاتی دارای ابهت خاصی است و من آن را دوست دارم.	۶	لمپن	
۰/۶۴	به نظر من در شرایط کنونی رعایت قوانین شرعی لازم نیست.	۳	مذهبی	ارزش‌ها و هنجارها
۰/۶۸	اصولاً برایم مهم نیست چه هنجارها و ارزش‌هایی در جامعه وجود دارد.	۳	منزوی	
۰/۷۱	بعضی مواقع از چراغ قرمز راهنمایی رانندگی رد می‌شوم.	۲	بزهکار	
۰/۹۱	من دوست دارم بیشتر اوقات فراغت خود را در مسجد بگذرانم.	۳	مذهبی	
۰/۹۵	در اوقات فراغت ورزش می‌کنم که فکرم آزاد باشد.	۲	ورزش کردن	اوقات فراغت
۰/۷۹	اوقات فراغتم را بیشتر در قهوه‌خانه‌ها سپری می‌کنم.	۳	اعتیاد	
۰/۶۵	بیشتر اوقات فراغت من در خانه و با بازی‌های رایانه‌ای سپری می‌شود.	۳	عادی و خانوادگی	

ادامه جدول ۲. ضرایب پایایی متغیرهای مختلف پژوهش

ضریب پایایی	نمونه گویه	تعداد	شاخص	
۰/۷۰	بهترین فیلم‌ها از نوع مذهبی و تاریخی هستند.	۳	مذهبی و تاریخی	فیلم و موسیقی
۰/۸۵	فیلم‌های قدیمی و سنتی ایرانی بهتر از فیلم‌های امروزی هستند.	۲	سنتی و قدیمی	
۰/۶۵	علاقه خاصی به موسیقی پاپ دارم.	۳	رپ، پاپ و فیلم عاشقانه	
۰/۷۱	من سعی می‌کنم بیشتر فیلم‌های خارجی تماشا کنم.	۳	خارجی	
۰/۷۱	غذاهای ایرانی خوشمزه‌تر از غذاهای خارجی هستند.	۳	ایرانی و خانگی	غذا خوردن
۰/۸۱	تا چه حد به غذاهای خارجی مخصوصاً غذای فوری‌ها علاقه‌مندید.	۲	خارجی و غذای فوری	
۰/۸۸	بهترین مواد غذایی غذاهای گیاهی و سبزیجات هستند.	۳	گیاهی	
۰/۸۶	بدون هیچ نگرانی از ماشین‌های مسافرکش در شب استفاده می‌کنم.	۴	امنیت اجتماعی	تربیت و اجتماعی
۰/۷۵	وسایلم را بدون هیچ نگرانی به دوستانم قرض می‌دهم.	۴	اعتماد اجتماعی	
۰/۶۸	تا چه حد در حزب و تشکل‌های سیاسی مشارکت دارید؟	۳	مشارکت اجتماعی	
۰/۶۶	تا چه حد فکر می‌کنید دروغ‌گویی در جامعه رواج دارد؟	۳	اخلاق اجتماعی	
۰/۶۹	تا چه حد حاضرید در قبال همسایه‌ها همکاری داشته باشید؟	۴	عام‌گرایی اجتماعی	
۰/۷۴	تا چه حد حاضرید برای وام گرفتن کسی ضامن شوید؟	۳	بده بستان اجتماعی	

همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌کنید، ارزیابی اولیه از خرده‌فرهنگ‌ها و گویه‌های هر کدام از آن‌ها صورت گرفت که اگر هر کدام از خرده‌فرهنگ‌ها و گویه‌هایی که برای آن‌ها طرح شده است دارای ضریب پایایی پایینی زیر ۶۰ بودند حذف شوند تا نتیجه پژوهش از قطعیت بالاتری برخوردار باشد. در جدول شماره ۲ خرده‌فرهنگ‌ها و یک نمونه از گویه طرح شده برای هر خرده‌فرهنگ نیز آورده شده است.

تعریف مفهومی متغیرها

سرمایه اجتماعی: این نوع سرمایه را ماده خام جامعه مدنی دانسته‌اند و از تعامل‌های هرروز بین افراد به وجود می‌آید. سرمایه اجتماعی به‌تنهایی در فرد یا ساختار اجتماعی نهفته نیست، بلکه در فضای تعامل‌های بین افراد وجود دارد (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰: ۶).

خرده‌فرهنگ: از خرده‌فرهنگ، نظام فرهنگی نسبتاً منسجمی را می‌توان فهمید که در بستر نظام کلی فرهنگ ملی، دنیای ویژه خود را داراست و اعضای چنین خرده‌فرهنگی از سایر افراد جامعه تا اندازه‌ای متمایز هستند (شفرز، ۱۳۸۷: ۱۹۱).

خرده‌فرهنگ سخن گفتن: برقراری ارتباط با دیگران و طرز صحبت کردن با دوستان و آشنایان خود چگونه است. صحبت کردن به‌صورت کاربرد زبان شفاهی برای تعامل مستقیم و بلافصل با دیگران تعریف می‌شود و صورت آکادمیک آن سخن گفتن است (رست گلدن، ۱۹۹۸).

خرده‌فرهنگ اوقات فراغت: به زمان‌هایی اطلاق می‌شود که افراد کار ضروری برای انجام ندارند و معمولاً در این مواقع تمایل به انجام فعالیت‌های فرح‌بخش و نشاط‌آور بیشتر می‌شود. زمانی که فرد مقید به انجام تقاضاهای زیستی و امرار معاش نیست و شخص به شکل آزاد و اختیاری به برنامه‌های انتخاب شده خود بپردازد (تندنویس، ۱۳۸۱: ۱۱۶).

خرده‌فرهنگ فیلم و موسیقی: جوانانی که فقط بعضی مواقع و عده‌ای دیگر بیشتر وقت خود را صرف دیدن فیلم یا گوش دادن به موسیقی می‌کنند. اینجا ما خرده‌فرهنگ‌هایی را در نظر گرفتیم تا بررسی کنیم که جوانان چه نوع فیلم و موسیقی‌هایی را می‌پسندند. هرکدام از فیلم و موسیقی‌های مختلف زیبایی و جذابیت خاصی برای جوانان دارد

خرده‌فرهنگ سبک پوشش: بر این مبنای پوشش در هر دوره‌ای از تاریخ بشر اشکالی متنوع به خود گرفته است. پوشش، زمانی تنها وسیله برای رهایی انسان از گرما و سرما بشمار می‌آمد، اما به‌مرورزمان و با گسترش فناوری، پوشش نیز دستخوش تغییرات بسیاری شد و دوره‌ای آغاز شد که پوشش و لباس تبدیل به وسیله‌ای برای زیباتر شدن، جلوه نمودن و

مشخص نمودن جایگاه و پایگاه طبقاتی افراد و در بسیاری از مواقع مذهب افراد شده بود (آدمیان و دیگران ۱۳۹۱: ۱۶۲).

خرده فرهنگ هنجارها و ارزش‌ها: ارزش‌ها به‌عنوان پایه رفتارها، هنجارهای اجتماعی را شکل می‌دهند و پیوندی ناگسستنی با آن دارند. هنجارها تعیین می‌کنند که مردم چگونه در شرایط معین در یک جامعه خاص باید رفتار کنند. افراد آن‌چنان سریع و آسان با هنجارها انطباق می‌یابند که اصلاً از وجود آن‌ها آگاه نمی‌شوند (هندیانی، قاسملو، ۱۳۹۵: ۱۰۱).

خرده فرهنگ‌های غذا خوردن: غذا خوردن تحت تأثیر عواملی مرتبط با تجربیات فردی، فرهنگی و اجتماعی افراد است (تحویلداری و دیگران، ۱۳۹۶: ۳۶). در ایران نیز فرهنگ‌های مختلفی در غذا خوردن وجود دارد. در اینجا به بررسی انواع فرهنگ‌های غذا خوردن می‌رسیم.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت از پژوهش به تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده با استفاده از نرم‌افزار اسپاس می‌پردازیم همچنین این پژوهش بین ۳۸۵ نفر از جوانان پسر بین ۱۵ تا ۳۵ سال شهر یزد انجام شد. از بین این جوانان ۵۷/۵ درصد دارای مدرک لیسانس، ۲۸/۸ درصد دیپلم و بقیه افراد هم بالای لیسانس بودند. از بین افراد پاسخگو ۵۳/۵ درصد شاغل و ۴۶/۵ درصد هم غیرشاغل بودند. همچنین سعی شد فقط بین جوانان یزدی این پژوهش صورت گیرد که ۹۹/۷ درصد از پاسخگویان جوانان بومی یزد بودند. همانطور که مشاهده خواهید کرد ابتدا میزان سرمایه اجتماعی بین جوانان و تأثیر آن بر روی خرده فرهنگ‌های مختلف جوانان بررسی شد.

جدول ۳. میزان سرمایه اجتماعی و ابعاد آن

انحراف معیار	میانگین نظری	میانگین	حداکثر	حداقل	گویه‌ها
۲/۲۶	۱۲	۱۱/۳۲	۱۸	۶	اعتماد اجتماعی
۱/۸۹	۷/۵	۶/۸۷	۱۱	۳	مشارکت اجتماعی
۱/۰۶	۱۳	۱۳/۲۱	۱۶	۱۰	امنیت اجتماعی
۱/۹۸	۱۲	۱۱/۵۵	۱۹	۵	عام‌گرایی اجتماعی
۱/۵۲	۸/۵	۷/۰۲	۱۴	۳	اخلاق و ارزش اجتماعی
۱/۹۹	۷/۵	۶/۲۷	۱۲	۳	بده بستان اجتماعی
۴/۸۹	۵۷	۵۵/۳۵	۷۵	۳۹	کل سرمایه اجتماعی

همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌کنید، کل سرمایه اجتماعی جوانان با میانگین ۵۵/۳۵ پایین‌تر از میانگین نظری که ۵۷ است، قرار دارد و این نتیجه نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی جوانان در حد مطلوب قرار ندارد. همچنین بین ابعاد سرمایه اجتماعی نیز بعد اعتماد اجتماعی دارای میانگین ۱۱/۳۲ و پایین‌تر از میانگین نظری است. بعد مشارکت اجتماعی نیز دارای میانگین ۶/۸۷ است که پایین‌تر از میانگین نظری است. بعد امنیت اجتماعی با میانگین ۱۳/۲۱ بالاتر از میانگین نظری آن است. بعد عام‌گرایی اجتماعی نیز همان‌طور که مشاهده می‌کنید با میانگین ۱۱/۵۵ پایین‌تر از میانگین نظری است. دیگر بعد سرمایه اجتماعی اخلاق و ارزش اجتماعی است که با میانگین ۷/۰۲ پایین‌تر از میانگین نظری است. آخرین بعد سرمایه اجتماعی در این جدول بده بستان اجتماعی است که این هم با میانگین ۶/۲۷ کمتر از میانگین نظری آن است. با توجه به این یافته‌ها محقق به این نتیجه می‌رسد که سرمایه اجتماعی مطلوبی بین جوانان وجود ندارد و باید در جهت افزایش سرمایه اجتماعی اقدامات قابل‌توجهی صورت گیرد.

جدول ۴. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های سخن‌گفتن

گویه	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	امنیت اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	بده بستان اجتماعی	کل سرمایه اجتماعی
پرخاشگری	پیرسون	-/۰۵۴	-/۱۲۸	/۱۶۵	-/۰۲۵	/۰۱۴	-/۰۱۱
	sig	/۰۲	/۰۱۲	/۰۰۲	/۶۲۰	/۸۴۷	/۰۲
مؤدبانه	پیرسون	/۰۸۳	۱۱۳	-/۱۴۱	/۰۱۸	-/۰۱۶	/۰۱۲
	sig	/۱۰۵	/۰۲۷	/۰۰۵	/۷۱۸	/۷۵۵	/۸۲۱
صمیمیت	پیرسون	-/۱۴۰	-/۰۸۹	/۰۸۳	-/۰۸۸	-/۰۰۳	-/۰۹۹
	sig	/۰۰۶	/۰۸۱	/۱۰۳	/۰۸۷	/۹۸۵	/۸۷۵
لمپن	پیرسون	-/۱۳۵	-/۱۲۱	-/۰۲۲	-/۱۲۹	-/۰۱۷	-/۱۵۰
	Sig	/۰۰۸	/۰۱۸	/۶۶۸	/۰۱	/۷۳۵	/۷۵۰

با توجه به جدول شماره ۴، بین سرمایه اجتماعی با کل خرده‌فرهنگ‌های سخن‌گفتن به جزء مؤدبانه رابطه معناداری وجود دارد؛ که سطح معنی‌داری آن‌ها زیر ۰/۰۵ است. همچنین طبق این جدول می‌توان گفت ضریب همبستگی بین تیپ مؤدبانه با سرمایه اجتماعی دارای

رابطه‌ای مثبت است. به این معنی که هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. تیپ مؤدبانه نیز بیشتر می‌شود. براین اساس بین تیپ پرخاشگری و لمپن با سرمایه اجتماعی همبستگی منفی و معنادار وجود دارد؛ یعنی هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند تیپ پرخاشگری و لمپن هم کاهش پیدا می‌کند. اگر بخواهیم ابعاد سرمایه اجتماعی را نیز بررسی کنیم مشاهده می‌شود که بُعد اعتماد با تیپ پرخاشگری و لمپن رابطه‌ای معنادار و منفی دارد، همچنین بعد عام‌گرایی اجتماعی با تیپ لمپن دارای همبستگی معناداری است.

جدول ۵. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های پوشاک و آرایش

گویه	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	امنیت اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	بده بستن اجتماعی	کل سرمایه اجتماعی
شیک و معمولی	پیرسون	/۰۱۴	/۰۱۰	-/۱۱۶	/۰۴۱	-/۰۱۲	/۰۰۸
	sig	/۷۹۱	/۸۵۰	/۰۲۳	/۴۱۹	/۷۴۶	/۸۸۴
مذهبی	پیرسون	/۰۴۸	/۰۷۶	/۰۳۶	/۰۸۷	/۰۸۹	/۱۰۶
	sig	/۳۵۳	/۱۴۰	/۴۹۰	/۰۹۲	/۱۲۳	/۰۳
جلف	پیرسون	-/۱۲۵	-/۰۳۵	-/۰۸۵	-/۰۵۲	-/۰۷۵	-/۱۴۸
	sig	/۰۱۴	/۰۵	/۰۹۶	/۳۰۹	/۱۲۳	/۱۲۰
لمپن	پیرسون	-/۱۷۹	-/۰۹۱	-/۰۲۳	-/۰۸۸	/۰۰۴	-/۱۳۶
	sig	/۰۰۰	/۰۷۴	/۰۴	/۰۸۳	/۹۷۸	/۹۴۰

با توجه به جدول شماره ۵، بین سرمایه اجتماعی با کل خرده‌فرهنگ‌های پوشاک و آرایش به جزء شیک و معمولی رابطه همبستگی معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آن‌ها زیر ۰/۰۵ است. همچنین طبق این جدول ضریب همبستگی بین تیپ مذهبی با سرمایه اجتماعی مثبت و معنادار است. به این معنی که هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. تیپ مذهبی نیز بیشتر می‌شود. براین اساس بین تیپ جلف و لمپن با سرمایه اجتماعی همبستگی منفی و معنادار وجود دارد؛ یعنی هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند تیپ لمپن و جلف هم کاهش پیدا می‌کند. اگر بخواهیم ابعاد سرمایه اجتماعی را نیز بررسی کنیم مشاهده می‌شود که بُعد اعتماد با تیپ جلف و لمپن رابطه‌ای معنادار و منفی دارد. بعد مشارکت فقط با تیپ

جلف رابطه معنادار و منفی دارد. همچنین بُعد امنیت نیز با تیپ لمپن رابطه‌ی معنادار و منفی دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های ارزش‌ها و هنجارها

کل سرمایه اجتماعی	بده بستان اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	امنیت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	اعتماد اجتماعی	گویه	
/۰۹۶	/۰۱۹	/۰۱۵	/۰۶۲	/۰۸۹	/۰۳۶	/۰۹۵	پیرسون	مذهبی
/۰۵	/۷۵۶	/۷۴۹	/۲۲۶	/۰۳	/۴۸۴	/۰۶۴	sig	
-/۱۸۳	-/۰۴۴	-/۰۴۸	-/۱۳۴	-/۰۲۴	-/۰۶۳	-/۲۳۷	پیرسون	منزوی
/۰۰۰	/۷۶۶	/۶۵۰	/۰۴	/۶۴۵	/۲۱۵	/۰۰۰	sig	
-/۱۶۴	-/۰۱۵	-/۰۱۸	-/۱۳۸	/۰۰۲	-/۱۳۷	-/۱۴۴	پیرسون	بزهکار
/۰۰۱	/۷۳۳	/۷۱۹	/۰۰۷	/۳۵۳	/۰۰۷	/۰۵	sig	

طبق جدول شماره ۶، سرمایه اجتماعی با تیپ‌های منزوی و بزهکار دارای همبستگی معنادار و منفی است؛ یعنی اینکه هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند، تیپ منزوی و بزهکار کاهش پیدا می‌کند. همچنین اینکه سرمایه اجتماعی با تیپ مذهبی رابطه معنادار و مثبت دارد. به طوری که وقتی سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند، تیپ مذهبی نیز بیشتر می‌شود. همین‌طور تیپ مذهبی با بعد امنیت رابطه معنادار و مثبت دارد، طبق این نتایج تیپ منزوی با ابعاد اعتماد اجتماعی و عام‌گرایی اجتماعی رابطه معنادار و منفی دارند و تیپ بزهکار نیز با ابعاد اعتماد، عام‌گرایی اجتماعی و مشارکت اجتماعی دارای همبستگی معنادار و منفی است.

جدول ۷. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های اوقات فراغت

کل سرمایه اجتماعی	بده بستان اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	امنیت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	اعتماد اجتماعی	گویه	
							پیرسون	مذهبی
/۱۵۶	/۱۱۸	/۱۱۲	/۰۹۲	/۰۵۳	/۰۶۶	/۰۹۳	پیرسون	مذهبی
/۰۰۲	/۰۲	/۰۶۸	/۰۷۴	/۳۰۸	/۱۹۵	/۰۶۹	sig	
/۱۸۵	-/۰۵۰	-/۰۴۱	/۰۲۳	-/۰۰۸	/۰۲۷	/۰۲۰	پیرسون	ورزش کردن
/۰۰۰	/۴۲۲	/۴۱۹	/۶۵۶	/۸۷۴	/۶۰۴	/۰۷۰	sig	
-/۰۷۹	-/۰۸۰	-/۰۷۸	-/۰۹۴	-/۰۱۳	-/۱۸۷	-/۰۱۶	پیرسون	اعتیاد
/۰۰۰	/۱۳۰	/۱۲۶	/۰۶۶	/۰۳	/۰۰۰	/۰۳۹	sig	
/۰۲۶	/۰۱۵	/۰۱۰	/۰۶۰	/۰۶۹	/۰۴۱	-/۰۰۸	پیرسون	عادی و خانوادگی
/۶۰۷	/۸۲۶	/۸۴۳	/۲۳۹	/۱۷۹	/۴۲۱	/۸۷۸	sig	

با توجه به نتایجی که در جدول شماره ۷ به‌دست آمده می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی با تیپ‌های مذهبی و ورزش کردن رابطه معنادار و مثبت دارد، به این معنی که هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند، تیپ مذهبی و ورزش کردن هم بیشتر می‌شود. همچنین با تیپ اعتیاد رابطه معنادار ولی منفی دارد که هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند تیپ اعتیاد کاهش پیدا می‌کند. با بررسی ابعاد اجتماعی نیز به این نتیجه رسیدیم که تیپ مذهبی با بعد بستان اجتماعی رابطه معنادار و مثبت، تیپ اعتیاد با بعد اعتماد، مشارکت و امنیت اجتماعی رابطه‌ای معنادار و منفی دارند.

جدول ۸. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی

و خرده‌فرهنگ‌های فیلم و موسیقی

کل سرمایه اجتماعی	بده بستان اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	امنیت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	اعتماد اجتماعی	گویه	
/۱۱۱	/۰۷۷	/۰۷۳	/۰۹۸	-/۰۱۹	/۰۵۷	/۰۹۷	پیرسون	مذهبی
/۰۳۰	/۱۶۶	/۱۵۳	/۰۵۴	/۷۱۵	/۲۶۴	/۰۵۸	sig	
-/۰۷۴	-/۰۲۵	-/۰۲۰	-/۰۹۶	/۰۲۰	/۰۰۷	-/۱۱۹	پیرسون	سنتی و قدیمی
/۱۴۸	/۷۱۵	/۶۹۴	/۰۶۱	/۶۹۳	/۸۹۰	/۰۲۰	sig	
-/۰۸۰	-/۰۵۵	-/۰۴۱	-/۰۴۴	/۰۰۳	-/۰۳۵	-/۰۹۹	پیرسون	رپ، پاپ و فیلم
/۱۱۷	/۴۴۵	/۴۱۸	/۳۹۵	/۹۵۷	/۴۹۸	/۰۵۰	sig	
-/۰۹۲	-/۰۹۴	-/۰۸۵	-/۰۶۸	/۰۶۱	-/۰۶۸	-/۰۵۰	پیرسون	خارجی
/۰۰۴	/۰۹۴	/۰۰۵	/۱۸۳	/۳۲۹	/۱۸۱	/۳۲۷	sig	

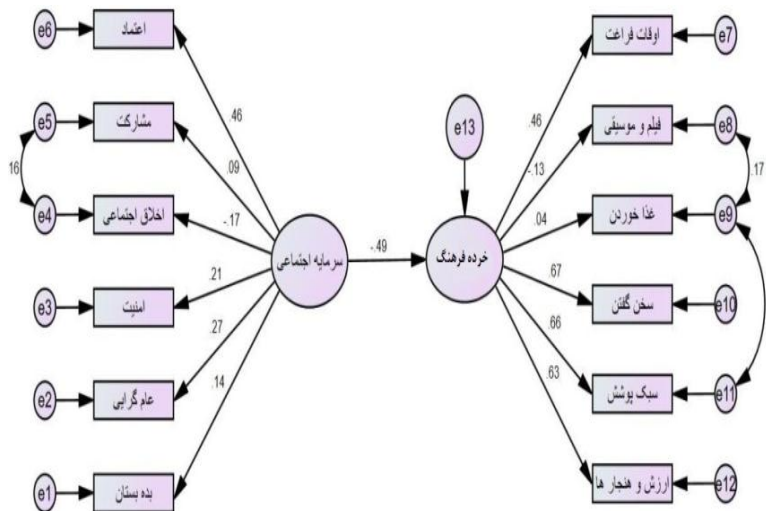
با توجه به جدول (شماره ۸) سرمایه اجتماعی با تیپ مذهبی همبستگی معنادار و مثبت وجود دارد؛ یعنی هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند تیپ فیلم‌های مذهبی نیز افزایش پیدا می‌کند و بالعکس. تیپ خارجی هم با سرمایه اجتماعی رابطه معنادار منفی دارد که هرچه سرمایه اجتماعی افزایش پیدا می‌کند تیپ خارجی کاهش پیدا می‌کند. تیپ‌های سنتی و رپ و پاپ هم با سرمایه اجتماعی رابطه معناداری ندارند ولی همبستگی آن‌ها منفی است. در ابعاد سرمایه اجتماعی هم بعد اعتماد با تیپ سنتی و قدیمی رابطه معنادار و منفی دارد و همچنین بعد اخلاق و ارزش اجتماعی هم با تیپ خارجی همبستگی معنی دار و منفی دارد.

جدول ۹. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خرده فرهنگ‌های غذا خوردن

کل سرمایه اجتماعی	بده بستان اجتماعی	اخلاق و ارزش اجتماعی	عام‌گرایی اجتماعی	امینت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	اعتماد اجتماعی	گویه	
							پیرسون	ایرانی و خانگی
/۰۲۵	-/۰۱۵	-/۰۱۰	-/۰۸۹	-/۰۴۲	/۰۲۳	/۰۰۹	پیرسون	ایرانی و خانگی
/۶۲۶	/۷۸۸	/۸۴۶	/۰۸۱	/۴۰۹	/۵۱۲	/۸۶۱	sig	
-/۰۷۹	-/۰۱۸	-/۰۱۳	-/۰۹۲	-/۰۸۲	/۰۶۹	-/۰۸۸	پیرسون	خارجی و غذای فوری
/۱۲۰	/۷۷۴	/۷۹۳	/۰۷۳	/۱۱۰	/۱۷۶	/۰۸۴	sig	
/۱۰۹	/۰۶۵	/۰۶۲	/۰۰۵	/۰۶۷	/۰۷۴	/۰۹۵	پیرسون	گیاهی
/۰۳	/۲۲۳	/۰۰۴	/۹۱۶	/۱۸۸	/۱۵۱	/۲۴۶	sig	

جدول شماره ۹ به ما نشان می‌دهد که فقط تیپ غذای گیاهی با سرمایه اجتماعی رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد و هرچه سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد تیپ غذای گیاهی هم بیشتر می‌شود. همچنین فقط تیپ گیاهی با بعد اخلاق و ارزش اجتماعی رابطه‌ی معنی‌دار و مثبت دارند. در کل دیگر تیپ‌های غذا خوردن با سرمایه اجتماعی رابطه‌ی معناداری ندارند ولی همبستگی غذاهای ایرانی و خانگی با سرمایه اجتماعی مثبت همچنین غذاهای خارجی و غذای فوری با سرمایه اجتماعی دارای همبستگی منفی است.

در آخر نیز مدل معادله ساختاری پژوهش با استفاده از نرم‌افزار آموس ترسیم شده است.

شکل ۱. مدل معادله ساختاری

در جدول شماره ۹، تعدادی از مهم‌ترین معیارهای برازش و تفسیر آن‌ها و مقدارش در مدل مفروض آمده است. به‌طور کلی می‌توان گفت که شاخص‌های برازش مدل قابل قبول هستند؛ بنابراین مدل ترسیم شده، مدلی است که می‌تواند داده‌های ما را با مدل نظری تطبیق دهد. به‌عبارت‌دیگر، این مدل نشان می‌دهد که داده‌های تجربی ما می‌تواند تا حدودی با نظریه‌ها پوشش داده شود.

جدول ۱۰. شاخص‌های نیکویی برازش

معیار برازش مدل	CMIN/D	GFI	AGFI	RMSEA	TLI	CFI	IFI
مقدار	۱/۵	۰/۹۶	۰/۹۴	۰/۰۳	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۹۲

بحث و نتیجه‌گیری

اوج استعداد و توانایی انسان در مرحله جوانی است. در این مرحله انسان می‌کوشد تا از استعدادهای خود بهترین استفاده را ببرد؛ و بیشترین بهره‌وری را کسب کند. حال اگر زمینه مناسب برای رشد توانایی‌های جوانان فراهم نشود و از طرف جامعه نادیده گرفته شوند، چه بسا آفت بیکاری دامن او را بگیرد و سرخورده و منزوی گردد. روانشناسان بر این باورند که

اهمیت دادن به فرد مهم‌ترین عامل تضمین موفقیت وی از لحظه تولد تا مرگ است. بیشتر کودکان در محیط خانواده در کانون توجه قرار دارند؛ و حمایت‌ها و محبت‌های لازم را از پدر و مادر می‌گیرند.

سبک زندگی و فرهنگ در حال حاضر به‌عنوان یک الگوی کنش می‌تواند در شناسایی و شناخت هویت افراد و گروه‌های متفاوت اجتماعی از یکدیگر مورد استفاده قرار گیرد (خواجانه‌نوری و سروش، ۱۳۹۳).

توجه به کیفیت زندگی، معیاری به مدیران اجتماعی و سیاسی ارائه می‌دهد تا به‌وسیله آن بتوانند سبک‌های زندگی و متفاوت جامعه خود را شناخته و نحوه مواجهه با ساختار کلی جامعه‌ای که تحت اختیارشان هست، دریابند (میر فردی، ۱۳۹۲: ۱۰۵).

خرده‌فرهنگ مؤلفه‌هایی چون شکل ظاهر مدل لباس، مدل مو، جواهرات و وسایل زینتی روی بدن و ژست‌های خاصی که دارند، نحوه راه رفتن و واژگان خاصی که به کار می‌برند، علاقه به موسیقی‌های خاص و ... مورد توجه و کنکاش قرار می‌گیرد. این خرده‌فرهنگ‌ها نمودهای خاصی دارند، مثل سبک پوشش، موسیقی، ورزش، اوقات فراغت، مشروبات الکلی و دخانیات که بین جوانان ممکن است رواج داشته باشد (باطنی، ۱۳۸۰: ۵۶). اما مشاوره با کودکان و جوانان نشان داده است که غالباً این احساس پوچی و گوشه‌گیری از لحظه‌ای در آنان جوانه می‌زند که از محیط خانواده به اجتماع بزرگتری همچون مدرسه وارد می‌شوند؛ و آنجاست که برای اولین بار طعم شکست و سرخوردگی را تجربه می‌کنند. به همین صورت آن‌ها جذب خرده‌فرهنگ‌ها خواهند شد. اگر آموزش خوبی برای افزایش سرمایه اجتماعی و فرایند جامعه‌پذیری صورت پذیرد گرایش جوانان به سمت خرده‌فرهنگ‌های همسو با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه بیشتر خواهد بود و گرنه ممکن است به سمت خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار و کچرو جامعه کشیده شوند. مسئله اصلی ما در این پژوهش نیز رابطه سرمایه اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌های مختلف جوانان است.

یافته‌های پژوهش نشان داد که سرمایه اجتماعی با تیپ‌های پرخاشگری و لاتی در صحبت کردن، جلف و لاتی در آرایش و پوشاک، منزوی و بزهکار در ارزش‌ها و هنجارها، اعتیاد در اوقات فراغت و تیپ خارجی در فیلم و موسیقی دارای رابطه معنی‌دار و همچنین همبستگی منفی هستند. به‌طوری‌که هرچه سرمایه اجتماعی بالاتر رود این خرده‌فرهنگ‌ها نیز کاهش پیدا می‌کند و بالعکس. همچنین سرمایه اجتماعی با خرده‌فرهنگ‌های مذهبی و ورزش کردن در اوقات فراغت دارای رابطه معنی‌دار و همبستگی مثبت، به‌طوری‌که هرچه سرمایه اجتماعی بیشتر باشد این تیپ‌ها نیز افزایش پیدا می‌کند.

در یکی از یافته‌های پژوهش مشخص شد که سرمایه اجتماعی بین جوانان در سطحی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد که این نتایج با نتایج پژوهش شیانی، موسوی و مدنی قهقرخی در سال ۱۳۸۹، همسو است؛ و با پژوهش‌های اسکندری، عبدشاهی در سال ۱۳۹۳ و نصرتی نژاد، سخایی و شریفی در سال ۱۳۹۴ ناهمسو است.

یکی دیگر از نتایج تحقیق به این مسئله اشاره داشت که هرچه سرمایه اجتماعی بین جوانان کاهش پیدا کند گرایش آن‌ها به سمت آنومی و خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار اجتماعی بیشتر خواهد شد. این یافته با یافته‌های پژوهش عباس زاده، علیزاده اقدم و اسلامی بناب در سال ۱۳۹۰ و باقری زنوز و دکتر علمی در سال ۱۳۸۸ و همچنین با پژوهش سلاجقه و شجاعی در سال ۱۳۹۳ همسو و همخوانی دارد.

وجود سرمایه اجتماعی کلید استقرار جامعه مدنی و حیات شهروندی است و فقدان سرمایه اجتماعی مانع اساسی بر تأسیس و استقرار آن است. جوامع دارای این نوع سرمایه بستر مناسبی برای شکل‌گیری جامعه مدنی توانمند، پاسخ‌گو و کارآمد فراهم می‌سازند.

به همین دلیل واضح است که جامعه ما از پایین بودن سطح سرمایه اجتماعی رنج می‌برد و باید فکر اساسی به حال آن شود. نهادهای مختلفی می‌توانند در بالا بردن سطح سرمایه اجتماعی جوانان نقش داشته باشند، مثل آموزش و پرورش، فرهنگ و ارشاد، صداوسیما، فرهنگسراها و غیره. آموزش‌های لازم نیز برای افزایش سرمایه اجتماعی بین جوانان باید صورت گیرد.

پیشنهادها

همان‌طور که مشاهده شد هرچه سرمایه اجتماعی بین جوانان کاهش پیدا کند گرایش آن‌ها به سمت آنومی و خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار اجتماعی بیشتر خواهد شد به همین دلیل باید سیاست‌هایی اندیشیده شود برای افزایش سرمایه اجتماعی بین جوانان. آموزش درست به جوانان و نوجوانان در مدارس و نظام‌های آموزشی و موارد دیگر که به آن اشاره خواهیم کرد. همچنین فرهنگ‌سازی بین جوانان که آن‌ها بتوانند بهتر خرده‌فرهنگ‌های نابهنجار و مناسب را انتخاب کنند.

مشاوره با کودکان و جوانان نشان داده است که غالباً این احساس پوچی و گوشه‌گیری از لحظه‌ای در آنان جوانه می‌زند که از محیط خانواده به اجتماع بزرگ‌تری همچون مدرسه وارد می‌شوند؛ و آنجاست که برای اولین بار طعم شکست و سرخوردگی را تجربه می‌کنند.

نهادهای مختلف از جمله سازمان ملی جوانان، فرهنگ و ارشاد و همچنین یکی از مهم‌ترین سازمان‌ها، سازمان آموزش و پرورش است که می‌توانند نقش مهمی در افزایش

سرمایه اجتماعی و فرهنگی دارند. مثلاً در مدارس و آموزش و پرورش می‌توان از همان کودکی و نوجوانی این سرمایه اجتماعی و فرهنگی در افراد نهادینه شود. امروزه شاید افراد تحصیل‌کرده در جامعه زیاد باشد ولی متأسفانه دارای سرمایه اجتماعی و فرهنگی پایینی هستند که این می‌تواند به این دلیل باشد که اجتماعی شدن و سرمایه اجتماعی به‌خوبی برای نوجوانان و جوانان آموزش داده نشده است. همچنین تعاملات بیرونی بسیار پایین خانواده‌ها (ارتباط با انجمن‌ها) باید بیشتر پرداخته شود، با بهره‌گیری از این دستاوردها پیشنهاد می‌شود با تصمیم‌گیری‌های متناسب با مسائل جوانان، آنان را در جهت مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و پیشرفت جامعه سوقی دهیم.

ایجاد تشکل‌ها و گروه‌های مردم‌نهاد و حضور افراد مطلع و باتجربه و دلسوز جوانان که بتوانند آن را به‌خوبی اداره کنند. به همین دلیل برای این منظور باید تشکل‌ها و گروه‌هایی ایجاد شود که از نظر مالی وابسته به حکومت‌ها نباشند و داوطلبانه اداره شوند. همچنین در کنار جذب جوانان برای عضویت در گروه، بهتر است که مدیریت و زمام امور به دست افراد باتجربه و مطلع سپرده شود. این گروه‌ها باید بکوشند تا سطح آگاهی جوانان را بالا برده و آنان را به فعالیت بیشتر تشویق کنند. مانع از گوشه‌گیری جوانان شوند و از رفتارهای نسنجیده بر حذر دارند. در آخر آموزش و ارتقای سطح سرمایه اجتماعی جوانان برای انتخاب سبک زندگی سالم و مناسب در جامعه از وظایف مهم نهادهای مختلف جامعه است.

منابع و مأخذ

- آدمیان، مرضیه؛ مژگان عظیمی هاشمی و نادر صنعتی شرقی (۱۳۹۱)، «تحلیل جامعه شناختی سبک پوشش زنان»، فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه، شماره ۴: ۱۸۶-۱۶۱.
- ادهمی، عبدالرضا و نعمت شجاعی (۱۳۹۵). «تأثیر ارزش های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان، با تأکید بر فرهنگ و قومیت لر» مطالعه موردی شهر یاسوج، مجله راهبرد اجتماعی فرهنگی، شماره ۲۰: ۱۰۶-۸۵.
- اسکندری، محمد؛ مراد عبدشاهی و آذر اسکندری (۱۳۹۳). «بررسی ارتباط بین میزان اعتماد اجتماعی و سرمایه اجتماعی بین جوانان شهرستان خرم آباد»، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، مؤسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- الوانی، مهدی و علیرضا شیروانی (۱۳۸۲). «سرمایه اجتماعی اصل محوری توسعه»، ماهنامه تدبیر، ۲۲-۱۶.
- باطنی، محمدرضا (۱۳۸۰). جامعه شناسی جوانان، جلد اول، تهران: انتشارات آوای نور.
- باقری زنور، بهارک، محمود علمی (۱۳۸۸). «سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی؛ نشانه های آسیب شناختی روابط اجتماعی در ایران»، مطالعات جامعه شناسی، شماره ۵: ۱۳۸-۱۲۵.
- تاجبخش، کیان (۱۳۸۴). سرمایه های اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه، ترجمه حسن پویان، افشین خاکباز، تهران: نشر شیرازه.
- تحویلداری، نازنین؛ سیما جعفری راد، سیدعلی کشاورز، سید اسماعیل هاشمی، محمدحسین حقیقی-زاده، مهدیس و کیلی (۱۳۹۶). «بررسی ارتباط اضطراب با رفتارهای غذا خوردن در دانشجویان در حال تحصیل در شهرهای تهران و اهواز» مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران، شماره ۲: ۴۴-۳۵.
- توسلی، غلامعباس و مرضیه موسوی (۱۳۸۲). «سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه های سرمایه اجتماعی»، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۶: ۳۲-۱.
- تندنویس، فریدون (۱۳۸۱)، «جایگاه ورزش در اوقات فراغت مردم ایران»، مجله پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۴: ۱۳۳-۱۱۵.
- حیدر آبادی، ابوالقاسم، زهرا رضایی و منوچهر پهلوان (۱۳۹۰). «علل گرایش جوانان به سمت سبک موسیقی غرب، مطالعه موردی جوانان شهرستان آمل»، ماهنامه هنر و موسیقی، شماره ۱۲۳: ۱۱-۷.

خواجه نوری، بیژن و مریم سروش (۱۳۹۳). «استفاده از رسانه ها، سبک زندگی و کیفیت زندگی جوانان شهر شیراز»، فصلنامه علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره ۲: ۴۹-۲۵.

ربانی، رسول (۱۳۸۰). *جامعه‌شناسی جوانان*، تهران: آوای نور.
 رحیمی کیا، امین و علی رشیدیپور (۱۳۸۸). «بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه فرهنگی از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه دانشگاه‌های استان لرستان»، *مجله مدیریت فرهنگی*، شماره ۴: ۱۱۲-۸۹.

سلاجقه، سنجر و حمید شجاعی (۱۳۹۳). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی کارکنان با آسیب‌های اجتماعی دانشجویان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان»، *سومین همایش ملی سالیانه علوم مدیریت نوین*.

سیدمن، استیو (۱۳۸۸). *کشاکش آرا در جامعه‌شناسی*، ترجمه هادی جلیلی، تهران: نشر نی.
 شارع‌پور، محمود (۱۳۸۰). «ابعاد و کارکردهای سرمایه اجتماعی و پیامدهای حاصل از فرسایش آن»، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، شماره ۳: ۱۱۳-۱۰۱.

شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰). «سرمایه اجتماعی: مفاهیم اصلی و چارچوب نظری»، *فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی*، شماره ۲: ۱۸-۵.

شفرز، برنهارد (۱۳۸۷). *مبانی جامعه‌شناسی جوانان*، ترجمه کرامت اله راسخ، تهران: نشر نی
 شهابی، محمود (۱۳۸۲). «جهانی شدن جوانی فرهنگ و خرده‌فرهنگ‌های جوانان در عصر جهانی شدن»، *فصلنامه مطالعات جوانان*، شماره ۵: ۲۲-۲.

شیانی، ملیحه؛ میرظاهر موسوی و سعید مدنی قهفرخی (۱۳۸۹). «سرمایه اجتماعی جوانان در ایران»، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، شماره ۳: ۸۴-۵۷.

ربیعی، علی؛ زهرا ذاکری نصرآبادی و نسرين قلانی (۱۳۹۶). «تأثیر سرمایه اجتماعی بر هویت اجتماعی و ملی جوانان مهاجر در شهرهای جدید مهاجرپذیر» (مطالعه نمونه‌ای شاهین شهر)، *فصلنامه علمی - پژوهشی «مطالعات فرهنگ - ارتباطات»*، شماره ۳۷: ۶۶-۳۷.

عباس‌زاده، محمد؛ محمدباقر علیزاده اقدم و سیدرضا اسلامی بناب (۱۳۹۰). «بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و آنومی اجتماعی»، *مطالعات و تحقیقات اجتماعی*، شماره ۱: ۱۷۲-۱۴۵.
 غریبی، حسن؛ زلیخا قلی‌زاده و جلال غریبی (۱۳۸۹). «پیش‌بینی سرمایه اجتماعی بر اساس متغیرهای زمینه‌ای»، *فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی*، شماره ۲: ۱۵۴-۱۳۵.

فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۵). *پایان نظم*، ترجمه غلامعباس توسلی، چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه ایرانیان.

کلمن، جیمز (۱۳۷۷). «بنیادهای نظریه اجتماعی»، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ اول، تهران: انتشارات نشر نی.

مهدی زاده، سیدمحمد و محمد اتابک (۱۳۹۵). «استفاده از شبکه های اجتماعی و شکل گیری فرهنگ جوانی در جوانان تهرانی کاربر فیسبوک»، فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات، شماره ۳۴: ۱۳۸-۱۰۳.

میرفردی، اصغر؛ سیروس احمدی و راضیه امیری (۱۳۹۲). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و آگاهی ترافیکی با نظم گریزی عابران پیاده (مورد مطالعه: شهر یاسوج)، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره ۲: ۴۰-۲۵.

نصرتی نژاد، فرهاد؛ ایوب سخایی و حجت شریفی (۱۳۹۴). «مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی جوانان و میزان شادکامی آنان»، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی، شماره ۲: ۱۶۷-۱۴۳.

هندیانی، عبدالله و موسی قاسملو (۱۳۹۵). «نقش ارزش ها و هنجارهای ملی و اجتماعی در پیشگیری از تهدید نرم با رویکرد انتظامی»، فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا، شماره ۲: ۱۳۰-۹۹.

- Baliamoune-Lutz, M. (2011). Trust-based social capital, institutions, and development. *The Journal of Socio-Economics*, 40(4), 335-346.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. *Handbook of theory and research for the sociology of education*. JG Richardson. New York, Greenwood, 241(258), 19.
- Goulden, N. R. (1998). Implementing speaking and listening standards: Information for English teachers. *The English Journal*, 88(1), 90-96.
- Moore, S. (1987). *Sociology Alive*, Stanley Thrones, Publishers; L.T.P, pp 76.
- Wall, E., Ferrazzi, G., & Schryer, F. (1998). Getting the goods on social capital. *Rural sociology*, 63 (2), 300-322.
- Warner, M. (1999). Social capital construction and the role of the local state. *Rural sociology*, 64 (3), 373-393.
- Zheng, H., Li, D., Wu, J., & Xu, Y. (2014). The role of multidimensional social capital in crowdfunding: A comparative study in China and US. *Information & Management*, 51(4), 488-496.